

DE LA BIBLIOTECA PERSONALĂ – LA BIBLIOTECA DE PATRIMONIU

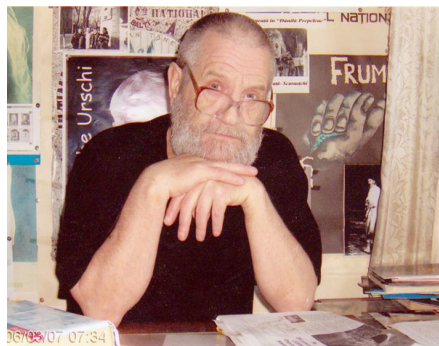
FROM PERSONAL LIBRARY TO HERITAGE LIBRARY

SVETLANA CECAN

„Biblioteca personală este oglinda posesorului”
Ion Stoica

Abstract: *The article is an attempt to familiarize users with the „Pavel Proca” personal collection. The donation comes from the collection of books belonging to the playwright and theatre critic Paul Proca, who has worked at the "Vasile Alecsandri" National Theatre of Balti. The collection includes 467 copies of various fields of science: philosophy, real science and applied arts, literature, history. The collection, in large measure, it is in Romanian language, but also contains books in Russian, Spain, Latin languages. "The Paul Proca" personal collection contributes to enriching the cultural heritage of the institution.*

Key words: *collection, ex-libris, autographed books and dedications, playwright, theatre critic.*

Biblioteca personală ca oglindă a personalității reflectă nu numai destinul său social, ci și căutări și pasiuni care îl întregesc. Ea conturează lumini și umbre, regăsiri pentru propria dezvoltare, pentru propriile recompuneri.

În colecția Bibliotecii Științifice USARB se păstrează „Fondul Pavel Proca”, o donație de carte din biblioteca personală a Dlui Pavel Proca - dramaturg și critic de teatru.

Pavel Proca a fost unul dintre cei mai prolifici teatrologi din Republica Moldova, care a activat la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Bălți. Timp de patru decenii a urmărit tot ce se întâmpla pe scenele și în culisele teatrului moldovenesc, înșirînd cronici, realizînd portrete, făcînd recenzii la diverse spectacole montate pe scenele din întreaga republică. Cel mai bine l-a caracterizat Ion Ungureanu, artist al poporului, ex-ministru al Culturii și Cultelor, într-o dedicație pe cartea „Teatrul vieții mele...”, lansată pe 2 septembrie 2011, în cadrul Salonului Internațional de Carte: „Lui Pavel Proca, Celui mai luceferist critic, pe care l-a dat pămîntul Basarabiei. Dar nu mă așteptam să vină acest „luceafăr” al criticii tocmai de la Bălți. Încă un miracol

basarabean. Ce frumos e că te avem: deci, nu e totul pierdut în cultura noastră..."

Pavel Proca s-a născut la 1 aprilie 1947, la Telenești, comuna Ghiliceni. Studiile și le-a făcut la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de filologie, 1965 – 1970. Între anii 1981–1984 și 1986–1989 face stagii de critică teatrală la Moscova. Și-a început activitatea în calitate de șef al trupei la Teatrul Național „V. Alecsandri” din Bălți (1972–1974). Mai apoi devine secretar literar (1975 – 1988), director și director artistic (1989–1994).

A avut numeroase publicații în reviste și ziare (*Masca, Teatracție, Literatura și Arta, Timpul, Jurnal de Chișinău, Flux, Săptămâna, Basarabia, Viața Basarabiei, Semn, Teatru, Moldova*) și cărți: *Aplauzați-mă cu palma pe obraz* (2002); *Portrete cu jobenu-n jos* (2004); *Gândea la lumi ce nu există...* (2006); *Notițe pe noițe* (2007); *Eu sânt cel mai singur și Mă rog să pardonaiți* (2009); *O mască tremură-n oglindă; Îndepărtate alte vremuri; Spovedania unui histrion* (2010); *Și noi eram o ceată tristă...* (2012).

Creația literară și activitatea culturală și culturologică a lui Pavel Proca au fost apreciate: Criticul anului, Gala Premiilor UNITEM: 2000, 2002, 2004, 2006, 2008; Premiul Salonului Internațional de Carte pentru Copii, ediția a XI-a, 2007, volumul *Notițe pe noițe*; Premiul Salonului Internațional de Carte, ediția a XVIII-a, 2008, volumul *Notițe pe noițe*; Medalia Eugeniu Ureche (2009); Maestru emerit în artă (1991).

La împlinirea vârstei de 65 de ani (1 aprilie 2012) la Casa Actorului din incinta UNITEM a fost lansată cartea: „Și noi eram o ceată tristă...”.

Filologul, publicistul și cronicarul de teatru Pavel Proca a încetat din viață la 06.06.2012. Omul care a scris toată viața despre actori și regizori a fost îmbrățișat de moarte pe scările unui teatru. Ultima cronică Pavel Proca a scris-o despre cartea „Teatrul vieții mele...” de Ion Ungureanu.

Pavel Proca, și după plecarea sa în eternitate, va rămâne o prezență constantă, unanim apreciată și respectată, în viața teatrală. Căci a trudit permanent, mai bine de o jumătate de secol, ca om de cultură, istoric, teoretician și comentator avizat al fenomenului teatral național și universal, s-a consacrat întru totul profesiei îndrăgite. Pavel Proca a fost numit Omul Cetății, împătimitul om de teatru care a

fost și va rămîne un nume înscris cu litere de aur în istoria teatrului basarabean.

Donăția include 464 exemplare în 457 titluri de documente. Colecția Bibliotecii Științifice USARB s-a îmbogățit cu 179 de titluri noi.

Fondul, în mare măsură, este în limba română - 306 documente, dar conține și cărți în limba rusă - 156, limba esperanto -1, limba latină -1, publicate la edituri: Albatros, Cartea Moldovenească, Cartea Românească, Meridiane, Minerva, Univers, Искусство, Художественная литература, etc.

Colecția integrează sferile de interese de ordin general – cultural (filosofie, științe reale și aplicate), dar prevalează domeniile de specialitate (artă, beletristică, istorie).

Tematica lucrărilor cuprinde disciplinele specifice teatrului și filmului: actorie, dramaturgie, regie, scenografie, critică.

Majoritatea cărților posedă ex-librisul donatorului: „Biblioteca personală P. Proca”. Cărțile sunt inventariate, presupunem că avea și un catalog pentru evidență, regăsirea rapidă și pentru a nu dubla titlurile. Cel mai mare număr de inventar găsit este nr. 3168 pe cartea - Мольер, Жан Батист. Полное собрание сочинений : В 3 т. Т.3. –М. : Искусство, 1987. –717р. De aici rezultă, că P. Proca era posesorul a peste 3000 de lucrări.

Conform tipurilor de documente clasificăm: științifice – 182; beletristică – 282.

Analizăm clasificarea documentelor după apartenența colecției: „Arcade”, „Biblioteca de artă”, „Biblioteca pentru toți”, „Cele mai frumoase poezii” „Clasicii Literaturii Universale”, „Patrimoniu”, „Rampa”, „Romanul de dragoste”, „Teatru”, „Texte comentate”, «Античная драматургия», «Классики и современники», «Мастера советского театра и кино», etc.

Din seria „Patrimoniu” găsim operele scriitorilor: V. Alecsandri, L. Blaga, G. Călinescu, I. Heliade-Rădulescu, A. Holban, P. Istrati, C. Negruzzi – scriitori clasici români cuprinzând operele lor fundamentale însoțite de „reper istorico-literare” tablou sinoptic al receptării lor de la apariție pînă în contemporaneitate.

În colecția „Biblioteca de artă”, o colecție impresionantă, aflăm despre arta și civilizația Egiptului Antic pînă la arta abstractă și fundamentele artei moderne. Aceste documente au creat posibilitatea amatorului de artă să-și formeze o fundamentală cultură de specialitate.

„Biblioteca pentru toți”, este prezentă cu 66 de titluri. Sînt cărți de beletristică, opere clasice, intrate în patrimoniul de aur al culturii naționale și universale.

Colecția „Clasicii Literaturii Universale” este reprezentată de operele unor autori recunoscuți pe plan internațional precum sînt: Balzac, Bufon, Flaubert, Fontane, Cervantes, Conrad, Hardy, Hawthorne, Thackeray, etc. Acești scriitori au jucat în istoria literaturii universale rolul de figuri marcante ale epocii în care au trăit prin operele create și care s-au bucurat de o recunoaștere globală de-a lungul vremii.

Literatura greacă din epoca arhaică este reprezentată de poemele *Iliada* și *Odiseia* lui Homer. Din literatura latină găsim lucrările lui Plautus (250-184 î. Hr.)

și comediile lui *Terențiu* (190-159 î. Hr.). Comediile scrise de *Plautus* au la bază subiecte grecești adaptate limbii latine, unde dramatismul se îmbină cu satira și umorul.

În colecția «Мастера советского театра и кино» aflăm despre personalitățile marcante din sfera teatrului și personalitățile geniale ale artei cinematografice, cum ar fi: Игорь Горбачев, Ефим Копелян, Евгений Леонов, Юрий Никулин, Иван Переверзев, Софико Чиаурели, Михаил Шуйдин, etc.

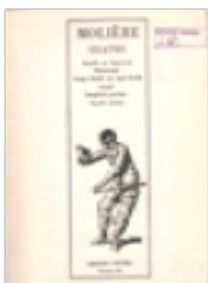
Cele mai vechi lucrări din acest fond, care îmbogățesc colecția de carte rară a Bibliotecii sînt:

- Международный язык эсперанто. – М. : ЦК СЭСР, 1930. – 48 p. – (Учебники и словари эсперанто);
- Гоголь, Николай Васильевич. Избранные произведения. – М. : Худож. Лит. 1947. – 522 p. : il.

O lucrare foarte valoroasă din colecția dlui Pavel Proca este - Moliere. Teatru : Tartuffe sau Impostorul ; Mizantropul ; George Dandin sau Soțul Păcălit ; Avarul ; Burghezul gentilon ; Femeile savant / Moliere ; il. De Done Stan. –București : Ed. Univers , 1973. – 597 p. il.

Volumul de față reproduce traducerile românești ale pieselor lui Moliere, publicate în ediția Moliere, OPERE vol. I-IV, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1955, 1956, 1958. Comemorarea prin UNESCO în 1973 a 300 de ani de la moartea lui Moliere a prilejuit ediția festivă „Teatru”. Imprimarea prin procedeul tipar înalt la 2 culori s-a făcut pe hîrtie tipar înalt, grad de alb; iar cele 6 planșe – policromii la tipar plan pe hîrtie cretată. Întregul tiraj de 3360 exemplare este legat în pînză în natur.

Din lista de lucrări donate 7 titluri aparțin posesorului colecției în calitate de autor: Aplaudați-mă cu palma pe obraz; Bobocelul cel urît; Îndepărtate alte timpuri... : Crâmpoie teatrale bălțene; Mă rog să pardonați... : Dialoguri cu antracte; Notițe pe nojițe; Portrete cu jobenu-n jos; Și noi eram o ceată tristă... : Jurnalul unui sufler fără cușcă. Sînt cronici ale evenimentelor teatrale, reflecții și istorii din viața artiștilor, analize teoretice ale actului scenic, confesiuni ale actorilor, pagini memorabile din trecutul vieții artistice. Maestrul Pavel Proca sculptează în cuvinte respectul și dragostea pentru slujitorii scenei, pentru teatru ca fenomen artistic și social.

Deținem și cărți dedicate criticului de teatru Pavel Proca. Andrei Burac - poet, prozator, dramaturg, traducător și publicist din Republica Moldova i-a dăruit cartea sa : Flacăra din vechile oglinzi. –București : Ed. Viitorul românesc, 2005., cu autograful: „Colegului întru a scrie, Pavel Proca, cu admirație pentru felul de a fi. 27 martie 2008” ; Горфункель, Елена Иосифовна. Смоктуновский. –М. : Искусство, 1990. : il., fot., cu dedicația: „Pentru Marele Proca!”.

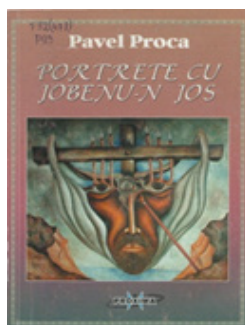
Documentele din Biblioteca personală a dlui Pavel Proca, care au fost dăruite bibliotecii noastre, contribuie, în primul rînd la îmbogățirea

patrimoniului cultural al instituției noastre. Toate lucrările pot fi consultate în sala de împrumut nr.1 Documente științifice / beletristică (se păstrează într-o colecție distinctă).

Biblioteca se mîndrește cu cărțile dramaturgului și criticului de artă Pavel Proca, care constituie obiecte în colecția „Carte cu autograf și dedicații”:

- Proca, Pavel. Aplaudați-mă cu palma pe obraz. – Ch. : F.E.-P. „Tipogr. Centrală”, 2002. – 96 p. : „Sălii de lectură a Universității „Alec Russo” de la autor. 17.1.2005. P. Proca”;
- Proca, Pavel. Portrete cu jobenu-n jos. – Ch. : (S.n.), 2004. – 238 p. : „Sălii de lectură a Universității „Alec Russo” de la autor. 17.1.2005. P. Proca”;
- Proca, Pavel. Și noi eram o ceată tristă... : Jurnalul unui sufler fără cușcă. – Ch. : Bons Offices, 2012. – 376 p. : „Pentru biblioteca Universității „A. Russo”. Autorul, 5.03.2012”.

Referințe bibliografice:

1. PROCA, Pavel. Și noi eram o ceată tristă... : Jurnalul unui sufler fără cușcă. –Ch. : Bons Offices, 2012. – 375 p. ISBN 978 – 9975 – 80 – 543 – 8;
2. ROIBU, Nicolae. De ce ne-ai lăsat, Pavele? In : Timpul, 8 iunie 2012;
3. STOICA, Ion. Informație și Cultură : Sinteze; Reflecții; Atitudini. –București : Ed. Tehnică, 1997. - 227 p. ISBN: 973 – 31 – 1097 - 3.
4. UNGUREANU, Ion. Teatrul vieții mele... în trei acte și fără antracte : În 2 vol. –Ch. :Cartea Moldovei, 2012. – 622 p. ISBN 978 – 9975 – 60 – 236 - 5.